

Bulletin 3/90

ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD

Zkrátka a dobře...

Fotografie slavného mikroskopu z tvůrčí dílny ÚPT ČSAV v Brně, která uvádí tohle číslo Bulletinu, byla pořízena před více než čtvrt stoletím. Zhruba v časech, kdy badatelé z Flemingova náměstí uspořádali rozverně představení, v němž pry svého mistra oslavili popěvkem: Největší chemik je on, on vydá za milion, takových kdyby bylo více, natřem to Americe. František Šorm, nejcitovanější náš vědec patrně všech dob (co z toho padá na vrub jeho vášni být při všem, co se v ústavním okolí šustne, a co bylo jeho výlučným dílem, je jiná věc), přijal tuto satiru s pouze mírným láteřením na adresu vtípalů, kádrové závěry z urážky majestátu nevyvodil. Tehdy, předtím i potom, si naše věda nemálo potrpěla na světskou slávu, na to, že výrazně přispívá rozkvětu a budování společnosti. Časy se měnily, byly pořizovány nové dokumenty o úspěších, jakož i nové popěvky...

Na konci epochy, hnedle po historickém 7. zasedání ÚV KSČ (že tahle událost byla historická opravdu a bez úvozok, jistě již nikdo nepochybuje) se příslušný funkcionář aparátu dožadoval hesla na chystané valné shromáždění. Aby to vystihovalo tu novost, tu změnu a tak, pravil učenec ve službách strany. Bylo mu nabídnuto heslo: Energicky, kriticky – náročně a neochvějně, zkrátka a dobře, pořád stejně. Toto drsné pravdivé poselství nebylo samozřejmě využito a na záclonách v pozadí se objevilo cosi jiného, už ani nevíme, co to bylo. Asi něco, co zbylo po hasičském bále.

Optimismus bez břehů, tak to chodí, skončil nakonec dosti smutnými rozpaky. Jenže otázka, co s vědou a společností, je tu stále.

Foto Jiří Plechatý ►

INFORMACE Z JEDNÁNÍ PŘEDSEDNICTVA KOMORY VOLENÝCH ZÁSTUPCŮ PRACOVÍŠŤ ČSAV

17. 1. 1990

1. Předsednictvo:

- doporučuje, aby v období před dalším VS ČSAV byli voleni zástupci pracovišť potvrzení, případně nahrazení a změny včas ohlášeny;
 - trvá na odvolání ing. Havla z funkce ředitele Úřadu prezidia;
 - přijalo po obsáhlé diskusi směrnice pro konkursy na ředitele pracovišť a ústavů;
 - kooptovalo ing. J. Kadlece a dr. J. Seidla jako zástupce společných pracovišť
 - nedoporučuje vypisování centrálních soutěží o nejlepší práce mladých vědeckých pracovníků v rámci ČSAV;
 - přijalo usnesení o zrušení osobních platů.
2. Dr. Havránek informoval o činnosti komise pro přípravu nové právní úpravy. Konečné znění novely zákona o ČSAV bude předloženo příštímu zasedání

prezidia. Členové předsednictva jednoznačně doporučují, aby dosavadní sbor akademiků a členů korespondentů byl rozpuštěn a zvolen znovu.

- V komisi pro zahraniční styky, mezinárodní styky a mezinárodní spolupráci budou pracovat pánové Jungwirth, Komárek J. a Kostlán, pan Fučík zajistí vyhledání vhodného kandidáta jako zástupce vědeckého sekretáře ČSAV pro ekonomické a finanční záležitosti.
- Návrhy na eventuální rekonstrukci vědeckých kolegií je třeba podat do 20. 3. 1990.
- Ing. Stoklasa připraví návrh složení komise pro životní prostředí a dr. Brandl tento návrh předloží prezidiu.
- Nemůže-li se člen předsednictva zúčastnit jednání, určí za sebe náhradníka z řad volených zástupců svého pracoviště, který bude mít poradní hlas.

7. O jednání na ministerstvu školství, které se týkalo přípravy návrhu nového vysokoškolského zákona, informoval pan Fučík.
8. Obšírně se diskutovalo o problematice financování vědy.

Předsednictvo Komory volených zástupců rozhodlo, že zápis z jeho schůzi a další informace budou zaslány na každé pracoviště vždy na jméno jednoho ze zvolených zástupců. Prosíme o sdělení jména (tam, kde je více zástupců) a případné požadavky na přímé zaslání na jednotlivá detašovaná pracoviště. Výtahy ze zápisu budou uveřejňovány v Bulletinu ČSAV.

K bodu 1a): Volení zástupci pracovišť byli původně zvoleni pro účast na VS ČSAV dne 21. 12. 1989. Protože se ustavila Komora VZ a její funkce bude nezbytná do definitivní platnosti nového zákona o ČSAV, je nyní – do svolání jarního VS ČSAV – třeba na nejbližším shromáždění všech pracovníků ústavu potvrdit mandát zvolených zástupců nebo zvolit jiné, a kterýkoliv z těchto výsledků písemně oznámit předsednictvu. Výměnu voleného zástupce je obdobně možno provést i později.

Je třeba vyjít z představy, že budoucí návržení členové prozatímního prezidia by měli být buď členy (akademiky) ČSAV, členy-korespondenty ČSAV, nebo členy Komory volených zástupců jako složek Valného shromáždění. K této problematice a nutnosti kandidáty do Prezidia (z řad ne-akademiků) zvolit za delegáty se ještě vrátíme.

23. 1. 1990

1. Předsednictvo Komory volených zástupců ustavilo komisi pro výběr kandidátů na funkci ředitele Úřadu prezidia ČSAV ve složení Hancil, Neustupný, Vlasák, Závada a J. Komárek. Do konkursní komise jmenovalo pány Hancila a Závadu.

Z 2. ZASEDÁNÍ PREZIDIA ČSAV 24. LEDNA 1990

II. Návrh nové organizace některých pracovišť ČSAV v oblasti historických věd

Návrh uvedl V. Knapp. V diskusi bylo zdůrazněno, že na nově zřizovaných pracovištích je třeba ve smyslu unesení mimořádného valného shromáždění členů ČSAV z 21. 12. 1989 urychleně ustavit volené vědecké rady, a to i za účasti rehabilitovaných pracovníků. Dále byly podány některé dílčí připomínky k navrženému zaměření činnosti Historického ústavu ČSAV a Ústavu dějin východní Evropy ČSAV.

Prezidium

1. bere s připomínkami na vědomí předložený návrh nové organizace některých pracovišť ČSAV v oblasti historických věd;
 2. podle § 17 odst. 4 písm. b) stanov ČSAV
 - a) ruší s účinností k 31. 1. 1990 Výzkumné středisko pro otázky míru a odzbrojení ČSAV;
 - b) zřizuje s účinností k 1. 2. 1990
 - ba) Historický ústav ČSAV se sídlem v Praze 2, Vyšehradská 49, jako samostatné vědecké pracoviště vytvořené reorganizací Ústavu československých a světových dějin ČSAV a vyčleněním bývalé pobočky z Ústavu slavistiky ČSAV;
 - bb) Ústav dějin východní Evropy ČSAV se sídlem v Praze 1, Thunovská 22 jako samostatné vědecké pracoviště vytvořené reorganizací Československo-sovětského institutu ČSAV;
 - bc) Ústav pro soudobé dějiny ČSAV se sídlem v Praze 1, Vlašská 9 jako samostatné vědecké pracoviště vytvořené na bázi prostředků a funkčních míst VSMO ČSAV a delimitací dohodnutého výzkumného zaměření zřizovaných historických pracovišť.
- Řešení otázek převodu, popř. uzavření vědeckých úkolů a závazků vyplývajících z mezinárodní spolupráce, převodu pracovníků, finančních prostředků a hmotného i nehmotného majetku bude provedeno na základě delimitačních dohod; tato pracoviště budou zařazena do oddělení společenských věd ČSAV;

3. stanoví,
 - a) že Historický ústav ČSAV, Ústav dějin východní Evropy ČSAV a Ústav pro soudobé dějiny ČSAV jsou samostatnými organizačními jednotkami ČSAV a jsou způsobilé ve smyslu § 34 odst. 2 stanov ČSAV nabyvat práv a zavazovat se v pracovněprávních, občanskoprávních a hospodářskoprávních vztazích (s výjimkou práva hospodaření s národním majetkem) a rovněž ve vztazích upravených právními předpisy v oblasti státní správy svým jménem a nést majetkovou odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících;
 - b) že hospodářsko – správní záležitosti Historického ústavu ČSAV a Ústavu dějin východní Evropy ČSAV budou vykonávat samostatné hospodářské správy a hospodářské záležitosti Ústavu pro soudobé dějiny ČSAV budou prozatím zajišťovány v hospodářské správě Pedagogického ústavu J. A. Komenského ČSAV s oddělenou evidencí;
4. odvolává člena korespondenta M. Matouše s účinností k 31. 1. 1990 z funkce ředitele Výzkumného střediska pro otázky míru a odzbrojení ČSAV;
5. zmocňuje M. Katětova, aby ukončil pověření
 - a) PhDr. Miroslava Tejchmana, DrSc., vedením Československo-sovětského institutu ČSAV;
 - b) PhDr. Josefa Harny, CSc., vedením Ústavu československých a světových dějin ČSAV;
6. zmocňuje M. Katětova, aby pověřil
 - a) PhDr. Františka Šmahela, CSc., vedením Historického ústavu ČSAV;
 - b) PhDr. Milana Švankmajera, CSc., vedením Ústavu východní Evropy ČSAV;
 - c) PhDr. Viléma Prečana, CSc., vedením Ústavu pro soudobé dějiny ČSAV;
7. ukládá F. Šmahelovi, M. Švankmajerovi a V. Prečanovi
 - a) připravit ve vzájemné spolupráci a v součinnosti s M. Havlem příslušné delimitační dohody; návrh delimitace předložit ke schválení K. Martinkovi;
 - b) vypracovat v součinnosti s vědeckými radami ústavů návrhy koncepce vědecko-výzkumné činnosti zřizovaných pracovišť včetně jejich organizačního, personálního, finančního a materiálně technického zajištění a předložit je do 31. 3. 1990 V. Komárkovi;

2. Dnešního zasedání se zúčastnil kanadský politolog českého původu prof. V. M. Fic, který mimo jiné nabídl spolupráci s Czechoslovak Society of Arts and Sciences, Washington, D. C., USA a některými dalšími mezinárodními vědeckými institucemi sídlícími v USA.
3. Pověření členové Komory informovali o jednání s místopředsedy vlády Fr. Reichlem a členem korespondentem V. Komárkem.
4. Při projednávání programu zasedání prezidia (24. 1. 1990) vyslovilo předsednictvo pochybnosti zejména o dostatečnosti návrhů úprav osobních platů a o reorganizaci Úřadu prezidia ČSAV. Vyjádřilo nespokojenost se složením delegace ČSAV i výsledky jednání s americkými vědeckými institucemi. Předsednictvo se domnívá, že řešení další existence vědeckých a popularizačních časopisů vydávaných či financovaných ČSAV spadá v první řadě do kompetence ediční rady ČSAV a že je zapotřebí v souladu s demokratickými trendy obsazovat místa jejich vedoucích redaktorů konkursem. Dosud předložené návrhy na posílení samostatnosti vědeckých ústavů pokládá předsednictvo za nedostatečné a vyzývá všechny ústavy, aby se k této otázce vyjádřily. Při posuzování všech návrhů na rozdělení ústavů či na jinou zásadní reorganizaci budeme vycházet z fundovaných vyjádření vědeckých rad příslušných ústavů a expertiz vědeckých rad ústavů působících v příbuzném oboru. Vědecké rady ústavů mohou své návrhy dopřevázat i posudky vybraných expertů. Tyto návrhy s vyjádřením výhod navrhovaného řešení budou předloženy předsednictvu a po schválení budou postoupeny prezidiu ČSAV.
5. Předsednictvo vítá vznik Bulletinu ČSAV, v němž budou uveřejňovány informace z jednání předsednictva Komory volených zástupců i výtahy ze všech závazných usnesení prezidia.

8. ukládá F. Šmahelovi zpracovat ve spolupráci s ředitelem Ústavu slavistiky ČSAV a Ústavu teorie a historie vědy ČSAV a v součinnosti s M. Havlem návrhy příslušných delimitačních dohod a předložit je ke schválení K. Martinkovi;
9. ukládá M. Havlovi
 - a) zajistit vypracování zřizovacích listin Historického ústavu ČSAV, Ústavu dějin východní Evropy ČSAV a Ústavu pro soudobé dějiny ČSAV a učinit příslušná opatření spojená se zrušením Výzkumného střediska pro otázky míru a odzbrojení ČSAV;
 - b) zabezpečit informování Státní komise pro vědeckotechnický a investiční rozvoj o provedených změnách ve struktuře vědecké základny ČSAV;
10. ukládá V. Knappovi a A. Delongovi přezkoumat obsah a význam dosavadního úkolu Výzkumného střediska pro otázky míru a odzbrojení ČSAV, týkajícího se vědeckotechnických problémů konvenčního odzbrojování a koverze zbrojní výroby, a v případě potřeby učinit kroky k jeho dalšímu řešení.

III. Návrh novelizace zákona o ČSAV

Návrh uvedl V. Knapp. V diskusi byly vysloveny dílčí připomínky k novelizaci §§ 9, 10, 14, 16, 20 a 21 zákona a v případech, kdy bylo uvažováno o dvou variantách nového znění, bylo vždy rozhodnuto pro první variantu.

Prezidium

1. bere na vědomí informaci o formálním postupu při předkládání návrhu novely zákona, který vyplývá z pravidel legislativního procesu;
2. schvaluje předložený návrh novelizace zákona o ČSAV s připomínkami;
3. ukládá
 - a) M. Havlovi zabezpečit připomínkové řízení k tomuto návrhu
 - b) Komisi pro přípravu nové právní úpravy Akademie zpracovat došlé připomínky a informovat prezidium o konečném znění návrhu, který bude předložen federální vládě.

VI. Návrh směrnice o urychleném obsazení vedoucích funkcí na pracovištích ČSAV na demokratických principech

Návrh uvedl K. Martinek. V diskusi byla vyslovena řada připomínek k upřesnění a prohloubení jednotlivých ustanovení navržené směrnice.

Na základě usnesení mimořádného valného shromáždění členů ČSAV konaného dne 21. 12. 1989 (bod III/4), schválilo prezidium ČSAV na svém 2. zasedání 24. ledna 1990 dále uvedenou směrnici o urychleném obsazení vedoucích funkcí na pracovištích ČSAV v souladu s demokratickými principy:

1. Prezidium ČSAV do 20. 2. 1990 vypíše konkurs na obsazení míst ředitelů všech pracovišť ČSAV.
2. Žádosti o zařazení do konkursu na místo ředitele podané do 31. 3. 1990 budou prezidiem ČSAV do 10. 4. 1990 předány vědecké radě*) příslušného pracoviště.
3. Vědecká rada vybere kandidáta na místo ředitele a předloží jmenovitý návrh prezidiu ČSAV do 30. 4. 1990.
4. V případě, že vědecká rada*) pracoviště nepředloží žádný návrh, uskuteční prezidium ČSAV výběr ředitele na základě vyjádření nejen vědecké rady, ale také členů Komory volených zástupců pracoviště.
5. Odvolání dosavadních a jmenování nových ředitelů pracovišť provede prezidium ČSAV do 31. 5. 1990.
6. Zástupce ředitele a vědeckého tajemníka pracoviště jmenuje se souhlasem vědecké rady*) ředitel pracoviště do 31. 10. 1990.
7. Funkční období ředitelů, zástupců ředitele a vědeckých tajemníků pracovišť se předpokládá čtyřleté, nebude-li v nové zákonné úpravě Akademie rozhodnuto jinak.

akademik Miroslav Katětov v. r.
místopředseda ČSAV

*) Na společných pracovištích – Academia, nakladatelství ČSAV, Encyklopedický institut ČSAV, Ředitelství výstavby pracovišť ČSAV, Společné laboratoře, útvary a provozy JČBC ČSAV, Správa účelových zařízení ČSAV, Ústředí pro vynálezy a objevy ČSAV, Vývojové dílny ČSAV a Základní knihovna – ÚVI ČSAV se rozumí Rada pracoviště.

Prezidium

1. schvaluje směrnici o urychleném obsazení vedoucích funkcí na pracovištích ČSAV v souladu s demokratickými principy podle předloženého návrhu s připomínkami;
2. ukládá a) M. Katětovi urychleně vydat schválenou směrnici;
b) M. Havlovi zajistit vypsání konkursu ve smyslu I schválené směrnice.

VII. Návrh na zřízení, složení a úkoly Komise ČSAV pro vědu a výzkum v Československu

Návrh uvedl K. Martinek

Prezidium

1. zřizuje Komisi ČSAV pro vědu a výzkum v Československu v tomto složení:
předseda – akademik Karel Martinek
členové – Ing. Svatopluk Bláha, CSc.
Ing. Josef Jelinek, CSc.
PhDr. Vladimír Kebza, CSc.
dr. Jan Klápště
čl. kor. Jaroslav Koutecký
dr. Michal Lebl
PhDr. Stanislav Provazník, CSc.
dr. Juraj Sedláček
RNDr. Milan Straškraba, CSc.
RNDr. Bedřich Velický
čl. kor. Ludvík Waniek
Jiří Zahradil
tajemník – ing. Jan Navrátil, CSc.
s tím, že Komise bude ještě doplněna o slovenské členy podle návrhu Slovenské akademie věd;
2. ukládá M. Katětovi jmenovat předsedu, členy a tajemníka Komise;
3. schvaluje pracovní náplň Komise podle předloženého návrhu.

Foto ČTK

VIII. Reorganizace Úřadu prezidia ČSAV a konkrétní návrhy k její první etapě

Návrh uvedl M. Havel.

Prezidium

1. bere na vědomí předloženou informaci o první fázi reorganizace úřadu prezidia;
2. souhlasí s účinností k 31. 1. 1990 se zrušením těchto stávajících útvarů ÚP:
a) kádrového a personálního útvaru a jeho dvou odborů;
b) zvláštního odboru;
c) odboru obrany;
3. souhlasí s účinností k 1. 2. 1990 se zřízením těchto útvarů:
a) oddělení personálního a sociálního jako samostatného útvaru ÚP, přímo podřízeného řediteli ÚP;
b) odboru vědecké výchovy jako samostatného útvaru ÚP přímo podřízeného řediteli ÚP se dvěma odděleními (oddělení ústředního řízení vědecké výchovy a oddělení zvyšování kvalifikace);
c) oddělení obrany a ochrany jako samostatného útvaru ÚP přímo podřízeného řediteli ÚP s referátem obrany a referátem ochrany;
d) sekretariátu prezidia ČSAV jako samostatného útvaru ÚP v čele s tajemníkem prezidia ČSAV přímo podřízeným pověřenému místopředsedovi ČSAV;
4. ukládá M. Havlovi
a) uskutečnit první fázi reorganizace ÚP ČSAV se všemi z toho vyplývajícími důsledky a vytvořit podmínky pro umístění uvolňovaných pracovníků ÚP ve smyslu platných pracovních předpisů;
b) zpracovat projednaný materiál do dodatku organizačního řádu ÚP a seznámit s ním pracovníky ÚP;
c) se souhlasem M. Katětova jmenovat vedoucí nově zřízených útvarů ÚP;
d) předložit příštímu zasedání prezidia ČSAV úvahu o tempu a rozsahu další reorganizace a redukce Úřadu prezidia ČSAV.

X. Úprava vyhlášky ČSAV č. 53/1977 Sb. o výchově nových vědeckých pracovníků a o studijních pobytech

Návrh uvedl M. Katětov.

Prezidium

1. schvaluje úpravu vyhlášky ČSAV č. 53/1977 Sb. o výchově nových vědeckých pracovníků a o studijních pobytech podle předloženého návrhu s připomínkou;
2. ukládá M. Katětovi
a) informovat všechna čs. školící pracoviště a jejich nadřízené ústřední orgány o provedené změně vyhlášky ČSAV č. 53/1977 Sb.;
b) pozastavit činnost Rady prezidia ČSAV a předsednictva SAV pro vědeckou výchovu a zvyšování kvalifikace vědeckých pracovníků;
c) sestavit pracovní tým na vytvoření nové koncepce a systému vědecké výchovy a odpovídajících právních norem; při sestavování a činnosti týmu úzce spolupracovat především se SAV, MŠMT ČSR, MŠMTV SSR, vysokými školami a občanskými studentskými a aspirantskými iniciativami.

XII. Posílení samostatnosti a pravomoci pracovišť ČSAV delimitací vybraných činností z ekonomické oblasti

Návrh uvedl K. Martinek. V obsáhlé diskusi byly posouzeny různé aspekty decentralizace pravomoci ve využívání prostředků na vědeckou výchovu a byla zdůrazněna nutnost přezkoumat a v souladu s novými podmínkami důsledně korigovat osobní platy pracovníků ČSAV.

Prezidium

1. bere na vědomí předloženou zprávu o posílení samostatnosti a pravomoci pracovišť ČSAV v ekonomické oblasti s připomínkami;
2. ukládá ředitelům všech pracovišť ČSAV, aby v souvislosti s decentralizací pravomoci při přiznávání osobních platů pracovníkům do 28. 2. 1990 znovu projednali všechny dosud přiznané osobní platy a k 1. 3. 1990 je po schválení vědeckými radami potvrdili, upravili nebo zrušili a stanovili plat v rámci příslušného platového rozpětí. U ředitelů pracovišť ČSAV a pracovníků Úřadu prezidia ČSAV učiní toto opatření M. Katětov;
3. ukládá K. Martinkovi urychleně zajistit realizaci návrhů uvedených v příloze II předložené zprávy s doplněním ve smyslu bodu 2 tohoto usnesení.

XIV. Návrh na složení Ediční rady ČSAV

Návrh uvedl J. Macek

Prezidium

1. jmenuje Ediční radu ČSAV v tomto složení
předseda – akademik Josef Macek
členové – dr. Jan Bureš, DrSc.
dr. Vladimír Dvořák, DrSc.
dr. Bedřich Moldán
prof. Jiří Koryta, DrSc.
doc. ing. Karel Kouba, DrSc.
akademik Jaroslav Kurzweil
dr. Miloš Pojar
dr. Bohdan Slavík, DrSc.
dr. Eva Streiblová, DrSc.
ing. Ivan Wichterle, DrSc.
dr. Josef Zmr, CSc.
tajemnice – dr. Květa Běhalová
s tím, že bude doplněna o jednoho zástupce brněnských pracovišť ČSAV;
2. ukládá M. Katětovi jmenovat předsedu, členy a tajemnici Ediční rady.

XVI. Stanovení vydavatele a jmenování vedoucího redaktora časopisu ČSAV Vesmír

Návrh uvedl J. Macek.

Prezidium

1. stanoví, že vydavatelem časopisu Vesmír je nakladatelství ČSAV Academia;
2. odvolává akademika Prokopa Málka z funkce vedoucího redaktora časopisu Vesmír a vyslovuje mu poděkování za vykonanou práci;
3. jmenuje vedoucím redaktorem časopisu Vesmír ing. Ivana Havla, CSc.

XXVI. Návrhy na změny ve funkcích ředitelů pracovišť ČSAV

Prezidium

1. ve smyslu ustanovení § 17 odst. 4 písm b) stanov ČSAV odvolává s účinností k 31. 1. 1990:
a) člena korespondenta Václava Bumbu z funkce ředitele Astronomického ústavu ČSAV;
b) akademika Miroslava Pichala z funkce ředitele Ústavu termomechaniky ČSAV;
c) prof. PhDr. Antonína Robka, DrSc., z funkce ředitele Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV;
d) PhDr. Miroslava Štěpánka, CSc., z funkce ředitele Encyklopedického institutu ČSAV;
e) ing. Vladimíra Zapletala, DrSc., z funkce ředitele Ústavu anorganické chemie ČSAV
2. zmocňuje M. Katětova, aby s účinností od 1. 2. 1990 pověřil vedením:
a) Astronomického ústavu ČSAV RNDr. Ladislava Sehnala, DrSc.
b) Ústavu termomechaniky ČSAV ing. Rudolfa Dvořáka, DrSc.
c) Matematického ústavu ČSAV akademika Jaroslava Kurzweila,
d) Ústavu pro etnografii a folkloristiku PhDr. Stanislava Broučka, CSc.,
e) Encyklopedického institutu ČSAV PhDr. Karla Kühnla,
f) Ústavu anorganické chemie ČSAV ing. Vladimíra Poua, CSc.

dr. Zdeněk Brandl

Uplynula čtyři desetiletí byla plna křivd. Mnoho z nich postihlo i vědeckou sféru. Byli postiženi jednotlivci i celé kolektivy, jejichž rozvoj byl omezován třeba jen proto, že v nich nebyli členové Komunistické strany Československa. Na druhé straně byli i původci a strůjci křivd. Jejich tváře se vynořují z paměti nás starších, když si vybavujeme dlouhou řadu dějin od deformujících reforem školství, které z nás udělaly promované vědology přes hrůzné kotrmelce lysenkovské pavědy, pseudovědecké evoluční teorie až po disproportionální potlačování některých specializací v době zcela nadávané, mám-li se omezit jen na obory mně blízké.

Jak mizely v propadlišti dějin jednotlivé garnitury vedení, stávalo se pochopitelně, že se mezi ukřivděnými objevovali i ti, kteří o něco dříve stáli ve zcela jiné roli a pozici. Ještě zcela nedávno bývalé politické vedení se uchýlilo k hrubému a neoprávněnému postihu namířenému tam, odkud se mu při uchopení moci tímto vedením v 70. letech dostalo z vědecké obce vřelé podpory. Je logické, že dnes se v řadách lidí, jimž bylo ukřivděno po roce 1968 objevují i lidé, kteří byli v 50. a 60. letech tvrdými oporami stranických omezování personálního rozvoje svých pracovišť. Je stejně logické a jasné, že křivdy jim učiněné po roce 1968 musí být napraveny. Bylo by však morální fraškou, kdybychom těmto lidem jen proto, že jim bylo po roce 1968 křivděno, nyní svěřili organizaci a řízení nápravy křivd ať na kterémkoli stupni od centra až dolů do ústavů. (Potlesk). Někdy na sklonku roku 1968 odpověděl Jan Werich na otázku „Co děláte pane Werichu?“ „Čtu si Vesmír, je to zajímavý časopis“. Mně nezbyvá, než citovat tuto jeho myšlenku. Čtete si ve starých svazcích Vesmíru, je to zajímavé čtení. Je to Who is Who naší Akademie. Děkuji Vám za pozornost. (Potlesk).

dr. Jan Bureš

Domnívám se, že v situaci, ve které stojíme, jde především o určitou krizi důvěry. Je to otázka důvěry veřejnosti k vědě, je to otázka pracovníků vědeckých ústavů k těm, kteří vědu reprezentují ve vedení Akademie. Je známo, že instituce se prověřují krizemi. Bývalé prezidium ČSAV patří nepochybně k institucím, které v uplynulých týdnech zklamaly. Zatímco občanská fóra vznikala na akademických pracovištích od ranních hodin 20. listopadu, prezidium ČSAV se k situaci vyjádřilo až po týdnu opatrnickým televizním projevem akademika Římana. Vyčkávací postoj prezidia ČSAV vyřadil v povědomí národa vědu z kulturní fronty, která od samého začátku stála po boku studentů v čele naší pokojné revoluce. Zatímco v srpnu 1968 se akademik Šorm a další členové prezidia, Málek, Wichterle, Macek, Katětov a jiní postavili celou svou autoritou proti invazi a nebáli se riskovat nejen své postavení, ale i životy, pak o 21 let později se v prezidiu ČSAV nenašel nikdo, kdo by jménem vědy oslovil statisícová shromáždění na Václavském náměstí nebo na Letenské pláni. (Potlesk). Toto politické, ale především etické selhání, neschopnost ztotožnit se v hodině pravdy s požadavky a zájmy národa je důsledkem 20leté normalizační politiky, která postavila do čela Akademie lidi opatrné, poslušné, kteří cítili zodpovědnost především vůči stranickým byrokratům a teprve pak vůči vědě a společnosti. Proto jim trvalo týden než se orientovali v situaci, v níž nezávislí lidé našli své místo hned. (Potlesk). Proto během 20 let nedovedli říci rozhodně ne, když šlo o naši přírodu, o zdraví lidí, orientaci ekonomiky, o osud naší vědy. Vedení ČSAV vykonalo jistě i mnoho pozitivního, jak o tom hovořil akademik Říman, ale jako celek nedokázalo bránit vědecké pracovníky proti zvlášť stranických sekretariátů, nomenklaturním deformacím a kádrovácké diskriminaci. Muselo si být vědomo toho, že i pasivní souhlas povede k hlubokému úpadku vědy, ke ztrátě její národní i mezinárodní prestiže, k rozpadu etických norem. V nesčíslných konfliktech bylo prezidium poslušným vykonavatelem rozhodnutí stranických tajemníků, učiněnou převodní pákou k realizaci nesmyslných usnesení stranických sjezdů a zasedání ÚV, která de facto ochromila společenskou funkci vědy.

Lidé, kteří měli být mluvčími vědy proti vedení strany, proti vládě, selhali politicky i lidsky a nemají dnes autoritu nezbytnou pro členy demokraticky utvářených řídicích institucí. (Potlesk). Jejich členství v prozatímním prezidiu nebo v jakémkoli dalším návrhu na řízení naší vědy musí být zváženo demokratickými prostředky, musí být zváženo proti jiným alternativám a ne nějakým zbytečným kompromisem pochybné ceny. (Potlesk). Argument, že tyto osoby jsou nezbytné pro kontinuitu činnosti prezidia je nepřesvědčiv v době, kdy jiné instituce opírají pokračování své existence o jednoznačnou personální diskontinuitu svého vedení.

Nepochybují o tom, že touto cestou by měla jít i Československá akademie věd. Obracím se proto na všechny členy bývalého prezidia a zejména na ty, kteří stáli v čele jeho práce s naléhavou výzvou: Nechte historiky posoudit Vaše zásluhy i chyby v uplynulém období. Vraťte se ke své vědecké práci, do svých laboratoří a pracoven, uvolněte svá místa v prezidiu nezkompromitovaným vynikajícím vědcům, pokud možno mladým, těšícím se plné podpoře vědecké veřejnosti. Je to ta nejlepší služba (potlesk), kterou můžete v současné situaci naší vědě prokázat. (Potlesk).

Předsedající

Děkuji dr. Janu Burešovi a nyní se přihlásil akademik

Ján Zelinka

V období kultu v 50. letech jsem byl vyloučený člen strany, byl jsem mimo stranu do roku 1964. Myslím, že mám právo k tomuto něco říci. Mám jen dvě otázky: Koho se dr. Bureš zastal, když byly represálie v 50. letech? (Potlesk). A druhou otázku mám: Kdyby nebyli seriózní a poctiví lidé i po 68. roce, zda by dr. Bureš byl zůstal na Fyziologické ústavu ČSAV? Děkuji za pozornost. (Potlesk).

Předsedající

Děkuji a prosím nyní akademika Katětova, který se přihlásil s faktickou poznámkou.

akademik Katětov

Prosim jenom pár slov. Vidím situaci poněkud jinak než kolega Bureš. Akademik Říman jistě musel dělat některé a možná i mnoho věcí nedobrych, ale mám dojem, že těžko by někdo jiný v té pozici, ve které byl dovedl obhájit také hodně věcí opravdu dobrých. (Potlesk). Myslím, že návrhová komise probírá také otázky složení a myslím, že posoudí tu věc dobře. Chci ještě dodat, že když se vytvářela konzultační skupina, tak akademik Říman opravdu upřímně a dobře s tím vším spolupracoval. Děkuji Vám. (Potlesk).

Předsedající

Dále se přihlásil s replikou akademik Říman.

akademik Říman

Budu velmi stručný, a to z toho důvodu, že věda jako taková představuje systém objektivních realit. Pokud jde o mé vystoupení v televizi, tak jste si mohli všimnout, že bylo ustrženo. Toto vystoupení v televizi bylo den před prvním mimořádným zasedáním ústředního výboru Komunistické strany Československa. Na tomto zasedání, jak mohou tady někteří dosvědčit jsem vystoupil první a také poslední, který řekl explicitně, kdo má odejít. Dále chci říci, že v dalších svých krocích jsem se řídil svým zdravým rozumem a ničím jiným. Mám sám před sebou čisté svědomí, že to, co jsem v Československé akademii dělal, dělal jsem proto, aby naše věda mohla mít aspoň určitý stupeň rozvoje. (Potlesk).

Foto Jiří Plechatý

A nakonec jeden evergreen.

V padesátých letech přidělili do Orientálního ústavu velmi ostrou kádruvačku. Když se trochu okoukala, překvapila jednou ráno akademika Průška návrhem:

„Poďte, soudruhu akademiku, my si tu musíme udělat nějakou dělbu práce. Vy toho máte trochu moc. Tak já se budu starat o politické záležitosti, vedení jednání s úřady a pracovníky a vy si dělejte tu svou vědu.“

Akademik Průšek bez jediného slova vstal, sebral soudružce věci, vložil ji je do aktovky, zdvořile ji pomohl do kabátu, otevřel před vyjevenou soudružkou dveře, vzal ji za ruku, zavedl ke schodišti a tam teprve pravil:

„Tohleto jsou schody. Po těch teď půjdete dolů, stále dolů a už nikdy nahoru.“

A tak se také stalo.

Vedoucí redaktor: Dr. Miroslav Šmidák

Redakce Ing. Stanislav Haniš, Dr. Dana Kašáková, CSc., Národní 3, Praha 1

Typo: Petr Špetlák

Sazba: Středisko technické přípravy vědecké literatury, Academia Praha

Tisk: Academia Praha